

Ахсынньы ый 3 — 4 күннэригэр — улуус попечителлэрин I форумнара

ЧУРАПЧЫ УЛУУХУН ҮӨРЭҢИН ТЭРИПТЭЛЭРИН ПОПЕЧИТЕЛЛЭРИН СЭБИЭТТЭРИН ТУҢУНАН

“Чурапчы улууһа (оройуона)” муниципальнай тэриллии баһылыга
Инокентий Николаевич АММОСОВ дакылаатыттан

Үөрэх тэрилтэлэрин попечительской сбиэттарын тэрийин бүтүн Россия үрдүнэн государственнай таһымаах өйбүлү ылан, чакчыта да үтүө сыаллаах хамсааһын республика үрдүнэн халгаан, тэнийэн ийэр. 2000 сыл от ыйын 15 күнүгэр “Республика үөрэҕин тэрилтэлэригэр попечителлэр сбиэттарын тэрийэр туһунан” СР маннайгы Президентин М.Е. Николаев ыйааҕа тахсыбыта. Ону республика общественноһа улахан өрө көтөбүлүүнэн көрсүбүтэ. Билигин турулунан республика үрдүнэн 6000 халгаан чилиэннээх 500-тэн тахса попечителлэр сбиэттэрэ тэриллинилэр.

Чурапчы улуугар хас биридди оскуоланы, оҕо садтарын хабаан 28 сбиэт тэриллиннэ. Кинилэр састааптарыгар нэһиликтэр баһылыктара, наука, искусство бэрэстэбинэллэрэ, предпринимателлэр барыта 258 киһи киирдилэр. Сбиэттэр үлэлэрэ барыта таҥ буолбатах. Сорохтор үлэлэрин саҥа төрүмнэн эрэр буоллахтарына, атыттар үлэлэрин далааһыннаахтык саҥааһын элбэрү ситиһилэр. Ол курдук, попечителлэр үөрэх тэрилтэлэрин материалнай-техническэй базалары бөдөрүүрүгэр көмөлөһөлөр, иитэр-үөрэтэр үлэҕэ өйбүл буолаллар. Үөрэхтээһин айтатигар инновационнай хайысханы өйүүллэр, араас стипендиялары олохтууллар, оскуола ытар үлэтигэр кыттыһан ыччат кэскилин түстүһэллэр.

Президент ыйааҕа, улуус дьаһалтатын уурааҕа тахсалларын кытары бастакынан илэ хабаан ылбыт нэһилиэгинэн Төлөй буолар. Төлөйтөн төрүттээх республика уонна улуус араас таһымаах салаааччыларын попечитель буоларга сөбүлэһиннэрэн ылан, сбиэт председателинан биридди санаанан экономическэй наука доктору Егор Афанасьевич Борисовы талбыттар. 15 киһиттэн састааптаах сбиэт көмөтүнэн “Сир саҥа хаһаайына” диэн программанын оскуола үлэтиригэр саҥа кыһтар арыллыһаллар. Ол курдук, көмөтө хаһаайыстыба хангырыгар племенной үбэлэлэринэн, оҕуруот аһынан, бурдук сымаларынан хааччыйы, наумай-производственной база тулуутун саҥааһын курдук үлэлэр ытыллыһаллар. Учууталлары, үөрэхтээһини научнай үлэҕэ сыһыарыны биридди тирээн турар сорох быһыытынан ылыммыттар. Сыл айы үөрэх дьылын түмүгүнэн 15 тыһ. солк. суумалаах бизс анал стипендия олохтонно. Атырдыах ыйыгар Хаҥалас улуугар өткөтүгө “Тыа оскуолата” диэн Бүтүн Россияга педагогическай дьаарбаҥкага оскуола делегацията баран попечителлэрин үлэтин халгаан сирдатан улахан сэнээрими ылбыта.

Кытаанаха уон биэс чилиэннээх попечителлэр сбиэттарын нэһиликтэ дьаһалтатын баһылыга И.П. Игнатьев салайар. “2000 сыла — 2000 үтүө дьыаланы” хамсааһынга киирсэн улахан спортзал тулуутун. Үөрэх тэрилтэлэригэр дьылунаах көмөнү “Килигин кэскилэ” фонда (дир. П.Ф. Максимов) оҕорор.

Бахсы нэһилигин 21 чилиэннээх попечителлэрин сбиэттин председателинан П.Д. Барашков — “Эрэл” национальной пенсионной фонда сүбэһитэ үлэлиир. Сбиэт, сүрүннөс, үөрэх тэрилтэлэрин материалнай-техническэй базаларын тулсарарга, учууталлар идэлэрин үрдэттигэр, үөрэнээччилэргэ идэҕэ туһайы үлэтин ытыгыта былааннаах. Ол курдук, Бахсы дьыонэ-сэргэтэ попечителлэригэр тирэҕирэн саҥа тулууттар таас оскуола көндөйүн тулууга бэйэ күүтүнэн учуур хомуйуутугар турунулар, нэһиликтэ дьыоннай сайдыытыгар көмөлөөх буоллун диэн таһара дьыонин чөлүгэр түтэригэр ылыстылар.

Ааспыт үөрэх дьылыттан С.А. Носгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата (дир. Т.В. Павлова) попечителлэрин кытары үлэни далааһыннаахтык саҥааһа. Попечителлэр сбиэттарын көбүлээһининэн “Нижнееленский” ААО (ген. дир. В.Р. Кычкин) оскуола фундаментын бөдөрүүтүгэр 10 мөл. солк. суумалаах үлэни ытыта.

Оскуолаҕа киирсэн иннинээһи састаах оҕолор тэрилтэлэригэр попечителлэр көмөлөрө материалнай-техническэй база бөдөрүүрүгэр оҕоһуллар. Уһууааннар попечителлэрин кытары угуунаахтык үлэлиилэрин түмүгэр Төлөйгө Е.Е. Адамов “Азаана” баһынай хаһаайыстыбата чэбдигирдэр киһини, Бахсыга В.П. Васильев 50 миэстэлээх уһууаан дьыонин тутан бизирдирэр.

Хаһаайыстыбанын ныманан, үтүө дьыала чэрчитинэн уһууааннары тулууга попечителлэр көмөлөрө улаатан ийэр. Ол курдук, Чурапчы сэл. “Улыба” уһууаанга Чурапчытаагы суолу өрөмүөннүр-көрөр ГУП (нэч. Н.Н. Попов, кэлин Ф.С. Чичинаров) барыта 250000 солк. тулуу матырыйаалынан, “Чурапчы” уһууаанга “Севертексторт” генеральной директора М.Н. Матвеев 60 тыһ. солк., Ф.Ф. Барашков 100 тыһ. солк. көмөлөстүлэр. Чакыр уһууааныгар В.Н. Филиппов 120 тыһ., В.П. Карпов 40 тыһ. солк., Хайахсыт уһууааныгар дьыс кэргэн комитетта 72450 солк. суумалаах көмөнү оҕордулар. К.К. Поисеев баһынай хаһаайыстыбата биридди үбэлэни биэрэр. Одьулуун уһууааныгар “Тинт” баһынай хаһаайыстыбата 140 тыһ. солк. суумалаах тулуу матырыйаалынан хааччыйда.

Маньа таһынан уһууаан иитэр-үөрэтэр үлэтигэр, оҕо сайдар айгыгин тэрийиҥэ, физкультурнай инвентарынан, үөрэтэр пособиеларынан, электрическэй тэриллин хааччыйыгы, педагогтар үлэлэрин көбүлээһиниҥэ “Ыллык” ЧТ (сал. А.С. Таньков), “Кэскил” ЧТ (П.П. Саввин), “Ботур” маҕаһын (Я.И. Сидцев), МТС ГУП (Н.В. Оконешников), “Мендаҕайы” ТХПК (сал. Н.А. Федотов), М.Н. Саввина, Д.М. Ноев, С.С. Игнатьев курдук попечителлэр бу үөрэх дьылыгар барыта 675775 солк. көмөлөстүлэр.

2002 сыл түмүгүнэн республика үрдүнэн барыта 72147163 солк. суумалаах көмө оҕоһулунна, 969 анал стипендия олохтонно. Чурапчы улуугар 9419510 солк. суумалаах көмө оҕоһулунна, ол иһигэр барыта холбоон 100900 солк. суумалаах 90 анал стипендия олохтонно.

2003 сыла, ситэтэ суох түмүгүнэн, попечителлэр 11340040 солк. суумалаах көмөнү оҕордулар, барыта 150400 солк. суумалаах 108 стипендияны олохтоотулар. Төрөппүттэр, ситэтэ суох дааннайынан, 500000 солк. кэригэ көмөнү оҕордулар.

Учурчы өттүнэн государство сизини сорох өттүгэр кыаллыбата биллэн, попечителлэр хамсааһынара күүсэ сайдан эрэр. Дьон өйө-санаата уфуктан үтүө дьыалары кыттыһан оҕо тулууттар, төрөбүт түөлбө

дьылыгыгар баҕа санааларынан холобур буолаллар. Ол курдук, республикатаагы “2000 сыла — 2000 үтүө дьыала”, “Мин республика — 21-с үйүбэ” хамсааһынара хас биридди киһи дууһатынан ыланан бүтүн норуот хамсааһынара кубулуйдулар. Улуустуугар үс сыл устата 36 үөрэхтээһин объектары үлэҕэ киирдилэр. Бу үлэҕэ тулууттар олоххо киириллэригэр элбэхтик сүрбүт-көпүт, сыраларын уурбүт дьыонго, тутууччыларга махтал тыллары бастыгынан аныбыт.

Дьыонскайтан биридди дьыонскайтыттан (“Чурапчы” түмүсү сал. И.К. Макаров) үөрэхтээһиниҥэ ис сүрэхтэриттэн көмөлөһөр, төрөбүт улуустарын инники кэскилигэр кыһаллар дьыонскайтыттан үөрэбит. Кинилэр ортолоругар бааллар хастыи эмэ үөрэх тэрилтэлэригэр попечитель буолан араас өрүттээх көмөнү оҕорор СР Правительствотын Председателэ Е.А. Борисов, Ил Түмэн депутаттары И.К. Макаров, А.И. Поисеев. Москва куоракка оҕорор биридди дьыонскайтыттан бу кэскиллээх дьыонскайтан туора турбаттар. ЧГФКСИ попечителлэрин сбиэтин председателэ, Москвааагы Саха национальной баһынай председателэ Д.А. Борисов, Кытаанах нэһилиэгин попечитель банкир Д.П. Захаров көмөлөрө кэмэ суох.

Үөрэхтээһиниҥ тийигэр саҥа технологиялары киллэригэр наука үлэһиттэрэ ахсаабат кыһамыһаларын уураллар. Дьыонскайтаагы медицинститут профессора К.Г. Башарин тууруорууланан Салаи орто оскуолатыгар Ачыгы медицинскэй академия филиала үлэлиир. Россия бастакынан тыа сиригэр аһылыгыт үрдүк үөрэх кыһата ЧГФКСИ аҕаар турутугар психологическай наука доктору А.П. Оконешникова өгөтө улахаа. Республика үрдүк үөрэҕин кыһатын үлэһиттэрэ, биридди дьыонскайтыттан сыллата билиги выпускниктарыт үөрэхтээх киириллэригэр көмөлөһөллөр. Ол үтүө тулуутунан сылан аайы үөрэхтээх киирэр оҕо аһаана элбээн ийэр буолар. Былырын оскуоланы бүтэрбит ыччат 64,8 %-на, быйыл 64,1 %-на үрдүк үөрэхтээх киирдилэр.

Улууска попечителлэр хамсааһынара сүрүн күүтүнэн үлэ тэрилтэлэрэ — дьыс-үөт коммунальной хаһаайыстыбатын управлениета (нэч. Е.И. Саввин), дьыонскай буолуу киһэ (дир. Н.Н. Шестаков), 23 №-дээх киһи аптека (сб. М.Е. Николаев), Маарык-аһааһы по-требности (предс. А.Г. Григорьев) буолаллар.

Баһынай хаһаайыстыбалар оскуола, уһууаан проблемаларынан туора турбаттар. Кинилэри көбүлээбит Төлөй нэһилиэгин “Азаана” баһынай хаһаайыстыбата (сал. Е.Е. Адамов) өссө 1997 сыллаахтан үөрэхтээһин сылыгар анаан учууталларга оҕорор дьыс, 1999 — 2000 ос. оҕо аймах уонна оҕо спордун сыларыгар тулуу саалатын, уһууаанга чэбдигирдэр киһини тутан үтүө санаа холобурун көрдөрбүтэ. Бу баһыны өйөөн “Комплекс” (М.П. Михайлов, Одьулуун), “Олохс” (сал. В.В. Смирников, Төлөй), “Колуй” (сал. Н.Н. Борисов, Армылаах), “Тойтоон” (сал. И.Г. Макаров, Чурапчы), “Бэрэ” (А.Е. Сидцев, Салаи), “Дьыонскай” (А.Е. Луконин, Хоттобо) баһынай хаһаайыстыбалар күүс-көмө буолаллар.

Кэрэхсээр биридди үтүө саҥааһынара педагогическай үлэ ветеранаара Мугудайга

Г.К. Макаров, Хоттобо М.Р. Сысольтин, Салаи Е.Д. Макаров оҕону уонна ыччаты иитиҥэ көмөлөһөр сылан стипендия аныылара буолар.

Попечителлэр республикаҕа ытыллар бары дьаһалларга, конкурстарга ситиһиниэхтик кытталлар. 2002 сыллаахха ытыллыбыт республика попечителлэрин 2-с форумугар билиги улуустан уон попечитель кыттыгыта. “Саха Республикатын Бочуоттаах попечителлин” үрдүк аатын В.П. Васильев (Бахсы) ылбыта. “Вам слово” диэн педагогическай үлэ ветераннарыгар аһаммыт бырайыактар конкурстарыгар Болтоно оскуолатын “Ачыгы алаас оҕото” программаны өйөөһүнүн иһин профессор И.С. Портнягин 2-с степеннээх Гранынан, Алаҕар оскуолатын учуутала В.Г. Слепцова бырайыага 5 тыһ. солк. наҕараада-ламматтар.

М.К. Аммосов аатынан СГУ-га үөрэхтээх киири иһин “Доверие” диэн тус сыаллаах миэстэҕэ попечителлэр конкурстары ытыллан Төлөй оскуолатын выпускнигата Дуня Павлова юридическай факультетка, Бахсы оскуолатын выпускнигата Людэ Васильева педагогическай математическай салаатыгар үөрэнэ киирдилэр.

Оҕо сайынны санныаһынан тэрийиҥэ, үлэ тэрилтэлэрин саҥа үөрэх дьылыгар бэлэмнээһиниҥэ попечителлэр көмөлөрө улахан. Кытаанаха спортивнай лааҕыр бырайыагин И.С. Андреев оҕордо, Салаи оранжерея тулуутугар “Бэрэ” баһынай хаһаайыстыбата (сал. А.Е. Сидцев) көмөлөстө, Одьулуун орто оскуолатын көмөтө хаһаайыстыбатыгар хортуспуу оҕордууга сыллата “Комплекс” баһынай хаһаайыстыбата (М.П. Михайлов) көмөлөһөр.

Оскуолалар өрөмүөннэригэр уонна үөрэх дьылыгар бэлэмнээһиниҥэ төрөппүттэр 350747 солк. суумалаах көмөнү оҕордулар. “Халар көлүөнэлэр фондолара” Диринг агро оскуолатыгар 664 тыһ. солк. суумалаах үлү ыраастыыр система ылан бизирдэ, И.К. Макаров уонна И.К. Васильев Салаи орто оскуолатыгар 60 тыһ. солк. суумалаах мизобалин көмөлөстүлэр, “Чурапчы-лес”, “Туймаада-нефть” АК Чурапчы 2 №-дээх орто оскуолатыгар 60 тыһ. солк. көмөлөстүлэр. Баһаартан сэрэхтээх буолууга 52000 солк. электро-уот про-вода, баһаарынай шит уларытыгыгар аһаанна.

Бу үөһө этилибиттэртэн көрдөххө, үтүө нэһиликтэр попечителлэрин сбиэтин тэрийи-ниҥэ балаҥча көтөхтүк ылыһан үлэһэн хамсаан эрэллэр. Попечителлэр үөрэхтээһиниҥ общественнай тэрийэр күүс буолан инники өттүгэр оруоллара өссө күүһүрүбэ. Бу хамсааһын саҥа таһыма тахсан, оскуола уонна общественность ыччат тулууттар биридди оҕу ууралларыгар сүрүн хайысханын буоларыгар саарбахтаабыт. Түгэниэн туһанан, бары попечителлэргэ — нэһиликтэ дьыоннай олохун кэрэһиттэригэр улахан махталытын тирээбит.

Бары үтүө санаалаахтар, кэнчээри иччактыт үтүө кэскилин тулууттар кыһаллааччылар көмөлөрүнэн попечителлэр хамсааһынара көннөрү учараттаах хамсааһына курдук сүтэн-оһон хаалбакка, оҕорбүт өй-санаа, сир-майгы, эт-хаан өттүнэн сайдыыларын талуу күүс буолалларыгар оролбит улахан.



В.Н. БАСЫГЫСОВЫ РЕСПУБЛИКА МАННАЙГЫ ПРЕЗИДЕНЭ ӨЙҮҮР

Сэтгэһи 13 күнүгэр республикабыт маннайгы Президентэ Михаил Ефимович Николаев төрөөбүтүсүсүбүт дойдугар Хаҥалас Өкүмүгэр тахсан дьонун саргытын кытта көрүстэ. Билэрбит курдук, бу күн — кини төрөөбүт күнэ. Түгэни-нан туһанан, Саха сиригэр общест-венноһа, биһир дойдубуларга ы-тыктыыр киһилэрин чыһээтилер, дууһаттан тахсар истиг тыллара эппилэр.

Михаил Ефимович Российскай Федерация Федерациятын Сэби-тин солбуйааччы бэрэссэдээтэли-кэн үлэлиг сыйдырынан дойду

бүгүнкү олохун, тирээн турар кыһалбаларын, үөскээбит быһы-майгы туһунан билиһиннэрдэ. Ки-ни, өрүү олох инники күөҥүгэр сый-дыр киһи, буолаары турар быы-барга эмиэ тохтоон ааста. Михаил Ефимович Госдумага киирсэр де-путатка кандидаттартан Виталий Николаевич Басыгысовы өйүүрүн биллэрдэ. Кини депутаттыт Госду-мага хайдах үлээсэбитин үчүгэйдик билэрин, үлээһи кэлбит кэмгэр республикатын туһугар элбэги оҥорбутун, үлэтэ үгө түмүктэр-дээгин билистээн эттэ. Итинэн Россия таһымыгар билибит поли-

тик республикатын үгүс кыһалбаларын быһаарарга туһуламмыт үлэтин тигээсэр тир-дэр чопчу быһааннаабын эттэ.

Михаил Ефимович Николаев, дьинэр, В.Н.Басыгысовы өйүүрүн биллэрэн, итэҕэллээх киһи буола-рыгар көҥүл ылаары быһаар кини комиссиятыгар сайабылыаннаа түһэрибэтэ. Ол гынан баран, кини "А" категориялаах государственнай сулууспалаах буоларынан, сокуон быһытынан көтүлүммэт буолан, БКК кини сайабылыаннаабын би-гэрэппэтэ.

БИҢИГИ КИНИНИ ӨЙҮҮБҮТ

А.Е.АНДРЕЕВА, ыччат министриг сол-буйааччы, СР вице-президениг иһинэн тэ-риллэбит "Саха сириг ыччатын түмсүүтэ" республикатаабы общественнай субэ бэ-рэссэдээтэлэ:

— Билигин промышленноһа, сир баайын хо-стооһунтан киирэр дохуот олохтоох нэһилиэн-нээбэ тиксарын туһугар Виталий Басыгысов ула-хан үлэни оҥорор. Хотугу эңгэр депутаттара бары түмсөн, субэлэлэн, хоту дойдуга олохтоохторун ин-тэриэстэрин турууластарына биһирэ түмүктээх үлэ тахсар кыахтаах. Биһиги депутаттыт ону хайысканы туһунан, таһаарылаахтык үлэлиир. Ыччат политикагыгар инникигэ кээскиллээх хар-ды оҥоһуллан эрэр. Холобур, СР Правительст-вотын бэрэссэдээтэлиг солбуйааччы Е.И.Михай-лова, ыччат министрэ А.И.Еремеев туруорсаннар "Олорор дьыа-уот" федеральнай программа хай-ыскатынан эдэр эллэрэ дьонун хааччыларга көмө оҥоһуллан, 20 мөл. солк. көрүлүбүтэ. Ман-нак үгө дьыала умуллан-уостан хаалбакка, өссө өрө көтөбүллүүбүтүгү салгыны үбүлэнэрин Виталий Басыгысов туруорсуо дьин эрэнэбит. Биһиги республикабыт олус кизик, улуустарбыт ыраабынан тэнийэн сыталлар. Онон Саха сириг бары эдэр ыччатын биһир сомоҕо гына түмэргэ Виталий Басыгысов курдук кизик кээскиллээх көрүүлөрдээх, эрэллээх депутат үлэтэ наада. Билигин үлэбэ-үөрөххө, кэрэбэ-сырдыкка тар-дыһылаах аныгы эдэр ыччат, общественнай түмүгү салайааччыларга политиканы кэрэксээн кэ-тиилэр, туох ханна буоларын көрө-истэ сыйды-аллар. Кинилэр үгүстэрэ В.Н.Басыгысовы өйүүлэр.

Николай Дьяконов, "Хатыг чаран" Чурапчы устудьуоннарын түмсүүтүн лиде-рэ, СГУ исторической факультетин бэйис курсун студена:

— Виталий Николаевич Басыгысов ханнык да партиятан тутулуга суох. Кини Саха сириг интэ-риэһин бүтүннүүтүн көмүсүбэ. Мин тус бэйэм тобо киникэ куоластаабыг диибиний?

1. Федерация бюджетиттан Саха сиригэр көмө 4 төгүт улаатан, 10 миллиард солкуобай бу-оларын ситистэ.

2. Көрөргүт курдук, үгүс улустарга уу уонна газ ситимнэрэ федеральнай бюджет суотугар тардылыннылар.

3. Ытык кырдыабаастарбыт пенсионера үрдүүр буолла.

4. Эдэр ыалы дьинэн хааччыларга 20 мөлүгүн солкуобай көрүлүбүтүгэр Виталий Ни-колаевич улахан болломтогун уурбута.

Виталий Николаевич билигин өссө кээскил-лээх уонна улахан сыалы-соругу туруорунар. Кини тылын сатаан тирдэр, ылынарар буолан, бу аҕыйах сүл иһигэр республикабытыгар ман-нак улахан ситиһинилэри, үчүгэй түмүктэри аҕалыта мэлдьэс буолбатах.

Онон Саха сириг бары олохтоохторун уонна эдэр ыччаты бары биһир сомоҕо буоламмыт Виталий Басыгысовка куоластытын биһирэбин дьин ытырабын.

Н.Е.ВИНОКУРОВ — Урсун, Саха сириг

Суруйааччыларын союһун бырабылыан-наа бэрэссэдээтэлиг солбуйааччы, поэт, СР культураны үтүөлээх үлэһитэ:

— Виталий Николаевич Басыгысов, биһиги, таатталар, күтүөлүгүт. Кини быһытынан кини чугастык билбэлэрин эрээр, тылыгар турумуо, иһинэн-толлон турбат хоодуот кини быһытынан урдуктук сыаналаныбын. Сорох депутаттар талыл-лан баран сүтэн хаалаллар. Оттон Виталий Ни-колаевич дьону кытта үгүстүк харсан, норуот хайдах усулуобуйага олорорун үчүгэйдик билэр, өйдүүр. Саха сириг аатын-суолун көмүсүүргэ, алмаас промышленноһын сайдытыгар тус санаатын хорсунук этэр. Көрүгүнэн да толугу, килтэ, ас-тык киһи.

Туох барыта киниттан эрэ тутулуктаабын кур-дук санаарбыт сыһа. Россия араас муһука-рыттан мустубут депутаттар бары норуот дьылбатын кытыгыс быһаараллар. Виталий Ни-колаевич РФ үрдүк салалатын кытта билсигин, алыһы суолун ааста. Оттон иһикс болдьохо ха-алларына, сахатын дьонун туһугар өссө күүрээ-нээхтик, ситиһинээхтик киирсэн үлэлибэ. Онон бары биһир дойдубуларбытын Виталий Басы-гысовы өйүүбүг дьин ытырабын!

Петр Юмшанов, Россия көҥүл тустуу-га чемпиона, СР спордун үтүөлээх мааста-ра, В.Н.Басыгысов итэҕэллээх киһитэ:

— Мин бэйэм олохпун спорка анаабыт киһи буоламмын, спорка сыһаннаах эбэтэр Саха си-ригэр спорт сайдытыгар уонна чөл олох туругу-рутугар туһулан сөптөөх дьону куруутун өйүүбүн. Виталий Николаевич бэйэтэ уруккута спордуан күүсэ дьарыктаммыт буолан спорка сыһаннаах үгүс болтуруостары быһаарарга ула-ханнак көмөлөспүтэ. Ол курдук, Госдума депутат-тарыттан биһир бастагынан Госкомспорт үбүлээһинин эбиигэ куоластаабыта. Виталий Ни-колаевич Россия Президентигэр төриллибит "Спортивной Россия" общество алтынны 10 күнүгэр буолбут сьезигэр кыттымын ылбыта. "Спортивной Россия" буолаары турар Госдума депутаттарын быһаарыгар кини 21 №-дээх Са-ха Республикатынаабы биһир мандааттаах уоку-рука турбутун өйүүрүн биллэрбитэ.

Виталий Николаевич кытта биһиргэ ылсам-мыт иһик бөдөр республиканскай суотталаах спортивной объект бырайыактарын Госдумага киллэрэммит олору туһуга федеральнай бюд-жеттан харчы кэлэрин ситистибит. Ол үбүнэн Ан-дэитэ Олимпийскай хайыһар базата уонна Дьо-куускайга көҥүл тустууга уонна боксага олимпи-ецтары болломтир кини 2004 сылтан тутулан ба-рыахтаахтар.

Виталий Николаевич Басыгысовтын биһиргэ үлэлэһэр иһикс соруут — "Эдэр ыаллар" дьин саҕа ыл буолбут эдэр дьоннор дьыа-уот ылаа-рыгар кредит биһиргэ туһуламмыт федеральнай программага киири. Биллэрин курдук, олорор дьыа, — ханна да буоллар, ыһаах, эдэр ыаллар-га тынн болтуруос. Бу болтуруоска биһиги биһир-гэ үлэлэһэн Саха сириг эдэр ыалларыгар анаан 20 мөл. солкуобай трансферт ылыбыт.

Күндү биһир дойдубуларбын! Виталий Нико-

лаевич туһунан ол-бу дьин холуннарар кэпсээ-нэри итэҕэйимиз. Мин кинини кытта хас да сүл туһа сыйдыан үлэлэһэн, эһ-мин дьин үчүгэйдик биллим. Басыгысов саҕа эппитин толорор, дьы-рээлэһэн туран соругун ситиһэр киһи аҕыйах. Мин киникэ эркин курдук эрэнэбин. Кини били-гин Россия Государственной Думыгар киллэрэн ситигин ситэрэри сыйдыр сокуоннарын бырай-ыактара, үлэлэһэ сыйдыр федеральнай програм-малара элбэхтэр. Үлэ ымыгы-чымыгы билэр киһи ситэри үлэлигин.

Анна ЗВЕРЕВА, Саха Республикатын культураны үтүөлээх үлэһитэ, РФ Худо-ж-никтарын союһун чилиэнэ:

— Мин Виталий Николаевич Басыгысовы кыт-та 1996 сылааха Мирэйгэ быһааркааҕа бара сыйдыан билсикитим. Кини онно Мирэй куорат баһылыгынан үлэлиир. Быһааркаа аһылыты-гар тус бэйэтинэн көлөн эбэрдэлээбитэ, үлэ-лэриг сөҕүрэн көрбүтэ-истибитэ. Былааска сыйдыр кини күн айы сүлүнэн дьону кытары алтыһар, кэпсэтэр буолла. Атын киһи эбитэ бу-оллар, ол түгэн ааста да умнан кэбиһэ этэ. От-тон Виталий Николаевич ону буолбатах. Мин-гин ханна да көрсө түстэр истигник кэпсэтэр, айар үлэбин интэриэһиргир. Бу кинини саргак, кимикэ барытыгар болломтолоох салайааччы, киһилиг киһи быһытынан көрдөрөр.

Басыгысов төрөөбүт норуотугар ис сүрэгит-тэн бэринилээх, чачы патриот уонна бу дьы-лааннаах олоххо инники күөҥүгэ туруулаарга бары өтүгүн бэлэмнээх, атын омукур психо-логияларын билэр салайааччы, дьон-сэргэ итэҕэлин ылар депутата буолар.

Тоҕо? Кини олоҕо — бу тыа сахатын уола ра-бочайтан саҕалаан тус бэйэтин дьулурунан, дьоннарынан дьылбатын хайдах курдук салай-ыахтаарын бигэ туолута. Дуобуһа, үрдүк үөрөбү, балаһыаннаабы киникэ ким даҕаны бэ-лэмнэн биһирбэтэ — политикага, былааска бэйэтин сахалы толкуйунан айылбаттан бэрли-либит кыабынан тахсыта. Кини олус кизик көбүстээх, муударай киһи, онон тугу оҥорорун, ситиһэрин бары өтүгүн мараһаттан, бар дьом-мор туһалаах буоллун дьин оҥорор.

Басыгысовы билигин республика сүрүн баай-ыгар — алмааска политика аһа кирсини тыһа-быт кэмгэр Россия уонна аан дойдуга таһымыгар эһин бэйэлээх суруктаах өйдөөхтөрү кытта бу дьыала ис туругун чачы билэн турар таһыгэ аахсар, үлүк хоту уустук, кытаанах усулуобуйага олорор, үлэлиир, айар төрөөбүт норуотун төлөкүтүн тустууга толору бэлэмнээх депутаты-нан көрбүн, киникэ итэҕэйбик, кининэн ки-эн туттабын.

Виталий Николаевич кизик биллилээх, олохо баай оһуһаах, бигэ тылаах, лоп-бааччы олох сүһүнүн чыһээхтик булар, тас көрүгүнэн то-луу, ханнык да быһаарыллаах түгэнигэ киһи ту-мус туттар, эрэнэр, итэҕэйэр нүүргүн саха киһитэ! Чурапчы улуусун олохтоохторо, итин бырытын толкуйдаан, мараһаттан, куоластытын Виталий Николаевич Басыгысовка биһирэги-гэр ытырабын!

САҒАЛААБЫТЫ ТИҔЭБЭР ТИЭРТЭ

Бу күнүгэр депутаттыт Виталий Басыгысов бы-барын дьыалатын бырабан, Госдумага кэлэр сылаабы бюджеты тырыс үлэтигэр сыйдыр. Маныаха депу-таптыт республикатын туһатыгар өссө биһир улахан ситиһилэнэ.

Кини Госдуматтан Са-хатын сириг пенсионерда-рыгар үөрүүлээх сонуну иһитиннэрдэ. Сэтгэһи 18 күнүгэр Госдумага "2004 сыл төхсүннү 1 күнүттэн Хотугу сир пенсионерда-рын пенсияларын үрдэтэр туһунан" сокуон бырайыага иһикс ааҕыны ааста. Со-куонга ыһылларынан, рес-публикабыт аҕа саастаахтар-ын пенсиялара 240 солку-обайтан 598 солкуобайга дьирэ, оттон инбалииттар уонна иһитимнэлээх дьон пенсиялара 300 солкуобай-тан 1500 солкуобайга ти-ийэ үрдүктээх. Хотугу сир-гэ пенсияны үрдэтиг бол-луруоһа Госдумага үлэли-ир "Север России" дьин депутаттар бөлөхтөрүн өр кэмнээх сыраллаах туруор-сууларын кыайылаах түмүгүнэн буолла. Депута-птыт Виталий Басыгысов — бу бөлөх солбуйааччы бэ-рэссэдээтэлэ. Кини иһитиннэрбитинэн, пенси-яны үрдэтэр үп Россия Пенсиянай фондатын кэ-лэр сылаабы бюджетыгар киллэрилинэ.

(Матырыйааллар депу-такка кандидат В.Н. Басы-гысов быһаардыр фунда-тыттан төлөнүлэр).

КЭСКИЛБИТ ТУҢУГАР В.Н. БАСЫГЫСОВ ТУЛА СОМОБОЛОҕУОБУҢ!

ЭЗЭРДЭЛИИБИТ

Күндү кэргэммин, абабытын, элэбитин, холтоо нэһилиэгин олохтообун ОКОНШНИКОВ Яков Романович 50 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

Чэгиэн доруобуйаны, сырдык санааны, оролорун уонна сизинириг тапталларгар угуттанан уһундук дьоллоохтук олоһоргор баҕарабыт.

Кэргэнин, кыргыттарын, күтүөттарин, уолун, сизинириг.
х х х

Хатылы олохтообун, күндү кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин ПАВЛОВА Мотрена Николаевна 55 сааскын туолбукунан ис сүрэхтиттэн итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

Күндү киһибитигэр үтүө доруобуйаны, дьоллоох-соргулаах олоһу баҕарабыт. Кырдыары, ыалдыары билиммэккэ үөрэ-көтө уһундук олоһу алгыспытын тиздэбит.

Кэргэнин Афанасий Иванович, кыргыттарын Степанида, Марта, сизини Афоня.
х х х

От всей души поздравляем уважаемую коллегу, учителя русского языка и литературы высшей категории, старшего учителя, отличника образования РС (Я), обладателя знака "За вклад в образование улуса", руководителя улусного методического объединения учителей русского языка и литературы КИРИЛЛИНУ Людмилу Егоровну с наградением медалью Российской Академии словесности "Ревнителю просвещения".

Желаем творческого полета, признания коллег и учащихся, здоровья, счастья Вам и Вашей семье.

Коллектив Чурапчинской улусной гимназии и профком управления улусного образования.
х х х

Күндүтүк саныыр дьүөгэбитин, бииргэ үөрэммит табаарыспытын ПОПОВА Елена Афанасьевна үйэ аңардаах үбүлүгүнэн сахалы сайабаастык, истинник эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэбэр ситиһиилэри. Сырдык санаа аргыстанан, үөрүү-көтүү үктэллэнэн уһун дьоллоох олохтоох буол диэн алгыспытын тиздэбит.

Чурапчы орто оскуолатыр 10"а" кылааска бииргэ үөрэммит табаарыстарын.
х х х

Күндү быраалпытын, убайбын СТЕПАНОВ Николай Романович үйэ аңардаах үбүлүгүнэн ис сүрэхтэн эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт ыстаал доруобуйаны, уһун дьоллоох олоһу.

Дьокуускайтан Могзоевтар, Яковлевтар дьэ кэргэттэрэ, быраатын Костя.

ЧУРАПЧЫ УЛУУХУН ОЛОХТООХТОРУН ИСТИЛЭРИГЭР!

Налоговая Кодекс 28 главатыгар "Транспортный нолуок" уонна 362 ыстатыга 5 пуннугар транспортнай средствоны бэс билээччилэргэ (салгыы — хаһаайын) нолуок хомурун уларытат. Оно олоһуорун Чурапчы улуунун ИДЮ ГАИ отделениетын учуоттгар туһар транспорттар бары көрүгүһүрүтэн нолуок хомулар.

Эргэ, туһаттан тахсыбыт техникалаах, нотариальной дэбиэриниһинэн биэрбит, атылаабыт, атастаспыт хаһаайыттар маннык ирдэниилэр докумуннардаах кэлэн ГАИ отделениетын учуоттатан техникаларгытын уһултарабыт:

1. Технический паспорт (технический средство паспорта).
2. Регистрационная знак (государственной номер).
3. Хаһаайын паспорта, ИНН свидетелствота.
4. Хаһаайын аатыттан ирдэниилэр форманан сайбылыаһа.
5. "Урал" мотоцикл, "Нива", "УАЗ" уонна грузовый массынналарга Чурапчытаагы байыаннай комиссариат учуоттатан уһуллубутун туһунан испыраалка.
6. Биридимиһэн дьон — ЛИСТ Б, тэригиттэр — ЛИСТ В форманы толоробут.
7. 2 устуука регистрационна, от карточкаларын.
8. Учуттан устууга төлөбүр: сание — 36 солк., атын киһиэхэ биэриг: санга техническ., паспорта — 55 солк. 50 харчы, эргэ техническ. паспорта — 100 солк. 98 харчы.
9. Налоговой органтан туһулут үөдөмөннө.
10. (4 — 6 пуннугар ирдэниилэр бланканы типографияттан ылабыт).

Билсэр телефон: 41-676.

Улусное Собрание депутатов муниципального образования "Чурапчинский улус (район)"

IX сессия
Решение № 69

От 12 ноября 2003 г.
О НАЛОГАХ И СБОРАХ ДЕЙСТВУЮЩИХ НА 2004 ГОД

На основании Закона Республики Саха (Якутия) "О налоговой политике в Республике Саха (Якутия)", Устава муниципального образования "Чурапчинский улус (район)", IX сессия Улусного Собрания депутатов РЕШАЕТ:

1. Утвердить положения налогов и сборов действующих на 2004 г.:
 - 1.1. Положение о порядке исчисления и уплаты налога на имущество физических лиц.
 - 1.2. Положение о порядке исчисления и уплаты земельного налога.
 - 1.3. Положение о порядке исчисления и уплаты налога на рекламу.
 - 1.4. Положение о целевых сборах с граждан и предприятий, учреждений, организаций, независимо от их организационно-правовых форм на благоустройство территории и другие цели.
 - 1.5. Положение о порядке исчисления и уплаты регистрационного сбора с физических лиц, занимающихся предпринимательской деятельностью.
2. Данные положения вступают в силу с 1 января 2004 года.
3. Решение опубликовать в улусной газете "Сага алах".

Председатель Улусного Собрания депутатов Г.СМИРНИКОВ.
Глава муниципального образования И. АММОСОВ.

МАХТАНАБЫТ

Күндү оробутун, тапталлаах кыспытын, кэргэммин, ийэбин, эбэбитин, балтыбытын, Чакыр нэһилиэгин "Күнчээн" үйүһүнэн иитэччигин ЛЕБЕДЕВА Марианна Александровна күн сириттэн сүтөрбүт кутурбанаах наһа күнүрүбүтүгэр өй-санаа, субо-ама, өйөбүл-тирэх буолбут санамай чүгэс дьоннорбуттар, аймактарбытыгар күтүөлүт Анатолий ийэтигэр, аҕатыгар Ф. В., И. К. Лебедевтэргэ, бииргэ төрөөбүттэригэр, кырдыаҕас эдьийдэригэр Е. Г. Потаповага, П. Никоновага, күтүөлүгэр Н. Г. Кирилинга, таайыгар Г. Г. Кузьминга уонна киһилэр дьэ кэргэттэригэр, бииргэ үөрэммит табаарыстарыгар, доһотторугар И. И. Тарасова, Е. Н. Старостинга, биридимиһэннэргэ А. В. Ширнева, Чакыр нэһилиэгин дьаһалтатыгар (бэйиһик Т. В. Адамска), "Күнчээн" үйүһүнэн коллективтар (сэб. В. К. Еремеева), орто оскуола коллективтар (дио. А. В. Неустроева), сизини Алена бииргэ үөрэнэр XI кылааһын коллективтар, төрөппүттэригэр, оробутун тиһэх төгүлүн көрөрбүтүгэр кыагы биэрбит, ыгырыыга тутта кэлэн чуолкай диагноһу туруорбут, тыһын уһалпыт улус киин балыыһатын терапевт враһыгар Г. Э. Кузьминга, олохтоох ФАП фельдшердэригэр К. К. Тарасовага, А. А. Филипповага, үөрэх үлэһиттэрин улуустаагы комитетыгар, Уорба, Хадаар, Хайахсыт нэһиликтэрин үйүһүннэрин коллективтарыгар, "Олом" баһынай хаһаайыстыбатын коллективтар, "Хатыннаах" түөлбө олохтоохторугар, аймактарбытыгар Төлөйтэн Адамскага, Алексеевтарга, Мугудайтан Васильевтарга, Толстоуховтарга, Чурапчытан Алексеевтарга, Осиповтарга, Дирингэн Сысолятиннарга, Божедоновтарга, Дьокуускайтан Алексеевтарга, Адамскага, Васильевтарга, Николаевтарга, Лутиновтарга, Седалищевтарга, Аммосовтарга, Мирнайтан Луковцевага барба махталбытын тиздэбит.

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, уһун үйэни, үлэбэ, үөрэххэ үрдүк ситиһиилэри, дьолу-соргуну.

Төрөппүттэр, кэргэн, кыһа, бииргэ төрөөбүттэр.
х х х

Тапталлаах ийэбит, эбэбит, үлэ ветерана ЛЕВИНА Анна Семеновна ыарахан ырыыттан күн сириттэн сүтөрбүт кутурбанаах кэммитигэр моральнай, материалнай өттүгүн куус-көмө, өйөбүл буолбут, аһынбытын тэҥнэ үлэстибит аймактарбытыгар Макаровтарга, Колесовтарга, Шамаевтарга, Афанасевтарга, Пермяковтарга, Протодьяконовтарга, Ноговицыннарга, Соловьевтарга, Сивцевтарга, Софроновтарга, Поповтарга, Семеновтарга, ийэбит бииргэ төрөөбүт убайдарыгар, эдьийдэригэр, истиг дьүөгэлэригэр М. Н. Максимскага, А. К. Барашковага, М. В. Сивцевага, Бэрэ учаастагын бары олохтоохторугар, ветеринарнай управление "Чурапчыагроснаб" коллективтарыгар, "Чурапчы" айар холбоһука, ыкса ыалларбытыгар, тиһэх суолугар атаарсыбыттарга мунгура суох махталбытын тиздэбит.

Эһиэхэ хаһан да ырыы ыалласпатын, кыһалга кыһарыйбатын, үтүө санаабыт убаарабатын. Дьолу-соргуну баҕарабыт.

Кыргыттар, күтүөт, сизэн.

Продаем автомобили и запчасти в "Теплом рынке" по адресу: г. Якутск, Виллюйский тракт, перекресток Билибина. Тел. 35-09-82.

АТЫЛЫБЫТ

2001 сыллааха онгоһуллубут ВАЗ-21213 "Нива" массыннаһа. Дьокуускайга 37 тыһ. км сүүрбүт. Санаата кэпсэтинэн. Билсэр телефон 41-503.

х х х
Китайскай трактордар постакалара тохтообутунан "Туймаада-лизинг" Чурапчытаагы филиала отчествоннай КМЗ МТЗ трактордары атылыыр. КМЗ (приспособлениелара суох) 12 ат күһэ күстээх, сыаната 88 тыһ. солк., МТЗ — 376 тыһ. солк. Сыана аңара тутта төлөнөр. Онтон атына сыл устата. Билсэр телефоннар: 41-384, 25-301.

"Байылыат" маҕаһыын.

Тапталлаах кэргэн, ийэлэр, потребкооперация туйгуна

ПАВЛОВА Анастасия Михайловна
өлбүтүнэн Саха АССР үтүөлээх учууталгар, П. А. Ойуунускай аатынан Государственной бириэмийэ лауреатыгар, Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданыгар Иван Михайлович Павлова, оролоругар, чүгэс аймактарыгар кутурбаммытын тиздэбит.

Александра Михайловна, Евдокия, Владилена Романовалар, Туяра Михайловна уонна Роман Романович Абрамовтар.

Кутурбаннын тиздэллэр:
— Тапталлаах ийэлэр Анастасия Михайловна өлбүтүнэн убаастыыр аймактарыгар Бочуот олохтоохторугар Наталья Иванова, Дмитрий Михайлович Ноевтарга Мындабайыттан Дмитрий, Николай, Тимофей Савинага, Эрдулуунтан Михаил Савин, Чурапчытан Григорий Савин, Хотанов, Эрдулэ кэргэттэрэ, Верхоянскытан Васильевтар.

— Кэргэн, ийэ Анастасия Михайловна өлбүтүнэн Иван Михайловичка, санаастарыгар, кыһыгар Наталья Ивановнага, уопаттарыгар Иван Ивановичка, Михаил Ивановичка Чурапчытан Савинага, Эрдулуунтан Ноевтар, Мындабайыттан Федоровтар, Уйаа Бүлүүттэн Колтовскойдар, Дьокуускайтан Филипповтар.

— Үлэ, тыл ветерана Павлова Анастасия Михайловна өлбүтүнэн кэргэнигэр Аҕа дойдуга сэримин, педагогическай үлэ ветераныгар Павлов Иван Михайловичка, оролоругар, сизиниригэр, чүгэс аймактарыгар улуустаагы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун комитетта.

— Кэргэн Анастасия Михайловна өлбүтүнэн күндү учууталларыгар Иван Михайлович Павлова үөрэнэччилэрэ Т. Сыромятнова, Д. Яковлева уонна киһилэр дьэ кэргэттэрэ.

— Тыыл, үлэ ветерана, потребительскай кооперация туйгуна Павлова Анастасия Михайловна уһун ыарахан ырыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Иван Михайловичка, оролоругар, сизиниригэр, аймактарыгар улуустаагы ветераннар сабиаттарэ.

— Тыыл, үлэ ветерана, потребкооперация туйгуна Павлова Анастасия Михайловна уһун ыарахан ырыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Павлов Иван Михайловичка, оролоругар сизиниригэр ыкса ыаллар Н. Н. Гумилев, Д. Решетников, Г. Б. Дьяков, Н. Н. Максимов, Е. И. Давыдов, И. Г. Ермолаев, А. С. Данилова, В. А. Павлова, киһилэр дьэ кэргэттэрэ.

Аҕа дойдуга сэримин кытылыаага
ТУРАНТАЕВ Лаврентий Егорович
өлбүтүнэн кыһыгар Матвеева Анна Лаврентьевнага кутурбаммытын тиздэбит.
Ыкса ыаллар Поповтар, Сивцевтар, Соловьевтар.

Таптыр аҕалара, эһэлэрэ, үлэ, тыл ветерана
МОНАСТЫРЕВ Василий Михайлович
уһун ыарахан ырыыттан олохтон туораабытынан кыһыгар, дьүөгэбитигэр Прасковья Александровна, күтүөлүгэр Николай Иннокентьевич Красильниковтарга, сизиниригэр, чүгэс аймактарыгар кутурбаммытын тиздэбит.
Чурапчытан дьүөгэлэригэр Полина, Мария, Сардана.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670.
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуунун "Сага алах" редакциянай-издательскай холбоһук Государственной учреждение. Маассабай информация средстволорун туһунан РФ Сокуоннарын туһунан хантуруоллур уонна регистрационналар РФ бэчээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрационнамыт нүмэрэ — ПИ №19-0423.

"Сага алах" редакциянай-издательскай холбоһук Г.У. Офсетной бэчээт. Сакааһын № 140. Тираж 1830. 2. 12. 2003 с. бэчээккэ бариллыа.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэхэр буолбатах. Сурукка ыйылар чакчылар кырдыктаахтарыгар эппитиһини автор тус бэйэтэ сүгэр.